

Wachten op een knipoog

Wachten op een knipoog

Petra Van Gansen

Dit verhaal is ingebed in de ruime historische en sociale context van het interbellum en de Tweede Wereldoorlog in een typisch Maaslands kerkdorp.

Plot en personages zijn volledig fictief.

Schrijver: Petra Van Gansen
Coverontwerp: Vital Luyten
ISBN: 9789402195651
© 2019 Petra Van Gansen
Uitgeverij Viluga

Elisa

Geronk van een motor ging over in het geknerp van banden in de kiezels. Een portier sloeg dicht. Mijn ogen schoten open.

Ik was net weggedoezeld in de tuinzetel. Het deed deugd, de warmte van de lentezon op mijn huid, de gloed die mijn oude botten koesterde.

De deurbel rinkelde, schreeuwerig en opdringerig lang. Ik verwachtte toch niemand? Bezoek voor Adinda waarschijnlijk, maar zij was nog niet thuis. Ik zuchtte. Met moeite kwam ik recht uit de zetel en schuifelde - voorzichtig, want op mijn sloffen glijd ik gemakkelijk uit - door de woonkamer en de gang.

Het deurkettinkje zat in het slot. Dat had Adinda onlangs laten plaatsen. 'Je kan tegenwoordig niet voorzichtig genoeg zijn, oma.' Het stond me niks aan, dat betuttelende toontje. 'Gebruik toch je stok. Dadelijk val je en breek je je heup.' Laatst zei ze tegen Pieter dat ze zich zorgen maakte, dat ik vergeetachtig aan het worden was. Pfff, ze loopt zelf de hele dag met haar hoofd in de wolken. Verliest voortdurend de autosleutels, strooit suiker op de patatten. En dan dit onnozele deurkettinkje, omdat onlangs een rare snuiter aanbelde om me tombolakaarten aan te smeren. Ik had hem toch weten af te wimpelen? Ik wist nog wel wat ik deed. Ik was geen zevenennegentig geworden om me bang te laten maken! Ik schoof de ketting uit de gleuf en opende de deur.

Daar stond een man, mager en lang, in hemd en pantalon. Diepgegroefde fronsrimpels gaven hem een ernstig voorkomen. Hij moest een jaar of zestig zijn, op zijn minst.

'Mevrouw Van Wijck?' vroeg hij.

'Mijn kleindochter is er niet, ze zal wel elk moment thuiskomen,' antwoordde ik, en ik dacht, nee, deze vent is te oud voor Adinda's vriendengroep.

'Maar ik kom voor u, mevrouw. Elisa? Dat bent u toch?' Hij stak zijn hand uit.

Ik aarzelde.

‘Alexander Op de Beeck,’ stelde hij zichzelf voor. ‘U kent mijn moeder, Hanna.’

De naam “Hanna Op de Beeck” kon ik niet onmiddellijk met iemand uit mijn kennissenkring associëren. Bijna had ik geantwoord dat hij zich moest vergissen. Toen dacht ik aan Johanna. Was zij niet met een “Op de Beeck” getrouwd?

Mijn adem stakte. Een flikkering in mijn linkeroog deed me duizelen. Ik zocht steun tegen de deurlijst en onderdrukte een neiging om naar mijn borstkas te grijpen.

‘Gaat het, mevrouw?’

Ik ademde diep in. De pijn milderde. Ik knikte.

‘Uw moeder?’ hernam ik het gesprek. Ik zocht naar Johanna’s meisjesnaam, maar hoe ik mijn geheugen ook pijnigde, ik kon me die niet herinneren.

‘Hanna de Wit,’ verduidelijkte de man.

‘Johanna, van de herberg, bij Jef en Alda?’

Een zweem van een glimlach speelde om zijn mond.

“Johanna”, zo wordt ze niet graag genoemd. Liever Hanna. U kent haar dus nog?’ Zijn gezicht werd weer ernstig.

Ik zweeg.

‘Het gaat niet goed met mijn moeder. De dokters zeggen dat ze niet lang meer ...’

‘Dat spijt me,’ zei ik. Ik meende het. Dat Johanna’s naam geen prettige herinneringen opriep, betekende niet dat ik haar iets slecht toewenste. Liefst had ik de man gezegd dat hij me een rouwbrief mocht sturen als het zover was en de deur gesloten.

Ik zei niets.

‘Ik uhm, ik -’ Hij stotterde, net als Johanna vroeger. ‘Waarvoor ik eigenlijk gekomen ben: ik wou u vragen of u mijn moeder zou willen bezoeken.’

Dacht hij nu echt dat hij me een plezier deed?

‘Dat is vreemd, meneer -’

‘Alexander. Zegt u maar Alexander.’

‘Alexander, weet u dat ik uw moeder de voorbije zeventig jaar, al langer misschien, niet meer gesproken heb?’

‘Oh? Maar ze vraagt naar u.’

‘Is dat zo? Na al die jaren? Ik heb haar niks te vertellen.’
Mijn stem klonk vijandiger dan ik bedoelde. Ik schrok er zelf van.
De man sloeg zijn ogen neer.

‘Ze vraagt naar u,’ herhaalde hij. ‘Ik begrijp ook niet goed waarom, maar het lijkt belangrijk voor haar. Hebt u een idee waarom -’

‘Nee,’ onderbrak ik hem. Dat was niet helemaal gelogen.
Hij forceerde een glimlach. Zweetpareltjes glinsterden op zijn slapen.

‘Ik begrijp dat ik u nogal overval.’ Hij haalde een papiertje uit zijn broekzak. ‘Hier, mijn telefoonnummer. Als u zich zou bedenken, belt u me maar.’ Daarop keerde hij zich om en stapte met hangende schouders naar zijn wagen.

Terwijl ik hem nakeek, besefte ik dat niet de herinnering aan een ruzie met Johanna me benauwde, maar angst. Angst voor de pijn. De pijn die het gemis van iemand oproept en als een brandwond blijft nagloeien.

Al wist ik niet precies waarom Johanna me wilde spreken, dat het iets te maken moest hebben met de gebeurtenissen van september ’44 vermoedde ik wel. Dat drama had ik verbannen naar het donkerste kamertje in mijn geheugen. Voor Johanna moest die herinnering minstens zo wrang zijn als voor mij.

Ze lag op sterven. Kon ik weigeren haar te ontmoeten, als dat haar laatste wens was?

‘Alexander, wacht,’ riep ik.
Het is goed, stelde ik mezelf gerust, ik heb al zo veel meegemaakt, dat ik me nu niet uit het lood zal laten slaan door de woorden van een stervende vrouw, die ik slechts even in een ver verleden heb gekend.

Nog nooit heb ik me zo vergist.

Elisa

Betty kakelde. Het moest Betty zijn. Jacqueline was immers onlangs opgevreten door een vos. Wat een lawaai! Elisa moest eerst knippen eer ze haar ogen open kon houden. Een lichtstraal priemde door de spleet in het vensterluik. Ze gaapte, draaide zich op haar buik en veegde met haar hand over de matras. Een hooispriet stak door het stof. Ze peuterde de spriet eruit. Zo, die kon haar niet meer kriebelen. De plek naast haar was leeg maar warm. Vanuit de keuken kwam gestommel. Marie was nog niet vertrokken. Elisa wipte uit bed en stapte, op de tippen van haar tenen, tot vlak bij haar. Ze sloeg haar armen om Mariës middel en riep: 'Goeiemorgen!' Marie slaakte een gillette. *Gelukt!* Ze draaide zich om en knuffelde Elisa.

'Spook! Je doet me schrikken.'

Het meisje giechelde.

'Wat ben je al zo vroeg wakker?'

'Ja, die verrekte kip.'

Marie liet Elisa los uit haar omhelzing, alleen haar hand bleef op haar bovenarm liggen. Ze kneep.

'Wat zei je daar?'

Oei, dat 'verrekt' hoorde ze precies niet graag.

'Ik wil niet dat je zo'n onbeschofte woorden gebruikt. Van wie heb je dat geleerd? Hendrik zeker? Dat ik het niet meer hoor, juffrouw.'

Juffrouw, zo noemde Marie haar als ze boos was. Zou Marie het doorzeggen aan tante Betje?

Elisa ging aan tafel zitten. Er lag een boterham met reuzel klaar. Ze beet. Het brood was taai en smakeloos. 'Bah!'

'Nu niet zitten mokken hè, juffrouw,' zei Marie terwijl ze haar lederen tas over haar schouder hing. 'Ik ben weg. Keer jij de vloer schoon? En het onkruid moet gewied worden.' Ze kwam naar Elisa toe, gaf een kus op haar voorhoofd en glimlachte. Gelukkig bleef Marie nooit lang boos.

‘Kijk seffens eens of Betty al gelegd heeft. Je mag het eitje gerust opeten, als je goesting hebt. En er is nog soep in de ketel voor vanmiddag.’ Ze stapte naar de deur en keerde zich nog eens om: ‘Het kan laat worden. Wacht straks maar niet op mij. Ik wil dat je onder de lakens ligt als het donker wordt. Goed?’

Elisa knikte. Marie trok de deur achter zich dicht.

Als Marie het aan tante Betje verklikte, dat van dat onbeschofte woord, dan kreeg Hendrik weer een oorvijg. Hij kon er ocharme niks aan doen. Net zoals die zondag, een paar weken geleden, toen Elisa bij tante Betje en nonkel Albert op bezoek was. In plaats van met haar nichtjes in de poppenhoek te gaan spelen, was ze er vanonder gemuisd en met haar neef naar de plassen bij de Maas gegaan om dikkopjes te vangen. Op de terugweg klommen ze over het hek van de boomgaard van boer Warson. Appels pikken, dat mocht niet, dat wist Elisa wel, maar och ... Alsof de boer er niet genoeg had! Hij had hen lekker niet betrapt. Toen ze terug bij de hoeve van nonkel Albert kwamen, stond Christina, Hendriks zusje, aan de poort. ‘Er zwaait wat voor jullie, hoor.’ Ze stak haar tong uit. Binnen stonden Marie en tante Betje beiden met hun handen in de zij. Hendrik kreeg zo’n muilpeer van tante Betje dat hij ervan huilen moest. Marie trok aan Elisa’s oor en zette haar in de hoek.

‘Nette meisjes horen niet op straat rond te zwerven, zeker niet met jongens. Foei!’

Elisa wilde niet dat Hendrik weer straf kreeg, maar ze kon Marie niet zeggen dat ze ‘verrekt’ niet van hem had geleerd. Ze zou willen weten van wie dan wel. En ze wilde Toon niet verraden. Als Marie zou weten dat ze elke dag met hem optrok ...

In haar nachthemd ging ze naar buiten om water op te pompen. Het gras, nog nat van de dauwdruppeltjes, kriebelde haar voeten. Een nevelsluier zweefde tussen de bomen aan de achterkant van het huis. Aan de andere kant, boven de weilanden die zich uitstrekten tot ver voorbij het kanaal, lichtte de hemel aan de horizon op. Het beloofde een zonnige dag te worden. Elisa hief de hendel van de pomp op en duwde hem krachtig naar beneden. Snel vouwde ze haar handen tot een schaalpje, ving de straal op en plensde het in haar gezicht.

Ze hoorde gehinnik. Niet van een paard, maar van een jongen die een paard nadeed. Haar vriendje kwam aangehuppeld met een lange stok tussen zijn benen. Dat was zo'n grappig zicht.

'Wat heb jij?' vroeg ze toen hij bij haar was. Aan het bovenste eind van de stok waren rietstengels vastgeknoopt.

'Dat zie je toch? Een paard, met lange manen.'

'Mooi.'

'Ja hè.' Met gespreide vingers kamde Toon een lok, die nonchalant over zijn voorhoofd viel, naar achteren. 'Het is verdoeme groot en helemaal zwart. Ridders hebben zwarte paarden.'

'En prinsessen?'

'Die hebben witte paarden.'

'Dan wil ik er ook zo één, een wit, met een zwart vlekje op het hoofd.'

'Goed, kom, we gaan.' Toon stond op één been en liet de voet van zijn ander been in de lucht wiebelen. Hij gaf zijn denkbeeldig paard de sporen.

'Wacht,' zei Elisa, 'ik ben nog niet aangekleed. En ik moet eerst wat klusjes doen voor Marie.'

'Ik help je wel,' zei Toon.

Hij gebruikte misschien vieze woorden, maar Elisa vond hem toch lief.

Binnen trok ze haar broek aan, eigenlijk Hendrik zijn broek. Hij was eruit gegroeid en dus had Elisa hem gekregen. Haar was hij nog te groot, maar met bretellen hield ze hem wel op. De broek mocht van Marie, omdat het vakantie was. Haar jurk moest netjes blijven voor als ze 's zondags naar de kerk gingen.

Met een bezem van bijeengebonden takkenbosjes keerde ze de vloer. Opgewaaid stofdeeltjes dansten in het zonlicht dat door het raampje binnendrong en dwarrelden weer neer op de flesjes, kruiken en schaaltes die rondom het porseleinen Onze-Lieve-Vrouwebeeld op de commode stonden. Ze gaf Toon een vochtige vod. 'Jij mag afstoffen.' Eén voor één nam hij de potjes, wiste het stof af en rangschikte ze terug op de commode, volgens kleur en volgens grootte. Hij lichtte het deksel van één van de potjes, snuffelde eraan, stak zijn wijsvinger erin en likte het kleverige goedje van zijn vingertop af.

'Jakkas! Wat is dat?'

‘Hélaba, afblijven. Dat is siroop van het stinkende gouwekruid, goed tegen buikkrimp, maar als je er te veel van neemt, krijg je platten tuub.’ Elisa nam hem het potje af en zette het terug. ‘Dit zijn allemaal kruidendrankjes en zalfjes. Marie maakt ze zelf.’ Ze nam een ander flesje, haalde het dopje eraf en liet Toon het aroma opsnuiven. ‘Een aftreksel van kamillebloemen, goed om stoute kinderen weer braaf te maken. En het doet koorts dalen. Daar, in dat groene potje, zit een zalf van kervel, tegen ontstoken oogleden, en - ’

‘En dit?’ Toon wees naar een glazen schaal met daarin doorweekte doekjes. ‘Om op te eten?’

‘Nee, dat zijn kompressen van het maarts viooltje, tegen tepelkloven.’

‘Tepelkloven? Wat zijn dat?’

‘Weet ik niet. Ik heb het aan Marie gevraagd. Ze gaat het me uitleggen als de tijd er rijp voor is.’

‘Als de tijd er rijp voor is? Hoe kan tijd nu rijp zijn? Fruit ja, dat is rijp of nog niet. Ze praat wel raar hoor, die Marie van jou.’

‘En jij praat onbeschoft, met je verrekt en verdoeme en nondedju.’ Toon haalde zijn schouders op.

‘Moet je mijn pa maar eens horen. Als die vloekt, dan daveren de muren van ons huis. Wie is jouw pa eigenlijk?’

‘Die heb ik niet.’

‘Heb jij geluk! De mijne is een bullebak. Maar mijn mama, dat is de liefste van de wereld. Waarom zeg jij eigenlijk Marie tegen Marie, en niet mama?’

‘Omdat ze mijn mama niet is, maar mijn pleegmoeder.’

‘Wat is het verschil?’

‘Ik kom uit een bloemkool.’

‘Ik ook,’ zei Toon, ‘enfin, misschien was het ook een groene kool of zo.’

‘In ieder geval een kool uit de tuin van je mama en papa, hè?’

Toon knikte.

‘Awel, dat is dus het verschil. Hier in ons tuintje groeien geen kolen, alleen maar kruiden. Marie komt elke dag thuis met melk, brood, vlees en groenten die ze van de dorpelingen krijgt. Zo heeft ze ooit een bloemkool gekregen en daar zat ik dan in. Daarom is Marie mijn pleegmoeder en niet mijn mama.’

Toon wilde weten waarom de dorpingen haar zomaar van alles gaven.

‘Niks zomaar, Toon. Marie verdient die dingen. Ze helpt bij gezinnen waar de moeder te ziek is om het huishouden te doen. Ze geneest de zieken met haar kruidendrankjes. En ze helpt baby’s op de wereld.’

In gedachten zag Elisa haar pleegmoeder, op haar knieën zittend in één of andere groentetuin ergens in het dorpscentrum, wroetend tussen de stugge bladeren van de bloemkolen, de witte, rooie, groene en savooiekolen.

‘Een zwaar karwei. Niet voor niks wordt Marie “Marie de wroetvrouw” genoemd.’

‘Zou ze een medicijn voor mijn mama hebben?’ vroeg Toon. ‘Ze heeft iets aan haar spieren, ligt altijd in bed. Thuis doet mijn grote zus het huishouden.’

‘Ik zal het eens vragen,’ antwoordde Elisa, maar dan bedacht ze dat dat niet zo simpel was. Hoe kon ze Marie vertellen over de mama van Toon, als ze niet wilde verraden dat Toon haar vriendje was?

Toon hielp ook met het wieden van de tuin. Toen ze klaar waren, zette hij - ridder Antonius – haar, prinses Elisabeth, op zijn paard. Daarna steeg hij zelf op en hop, daar gingen ze, huppelend met de stok tussen hun benen, door het struikgewas achter het huis, het bos in.

‘Eigenlijk mag ik van Marie niet met jongens rondzwerven,’ zei Elisa.

‘Ze hoeft het niet te weten. Er is niemand die ons ziet en die ons kan verklikken.’

De zon stond al hoog, maar in het lommer van de bomen was het koel. Elisa vond een lange stok en kijk, daar kwam haar eigen paard tot leven. In het dichtbegroeide kreupelhout veranderden schaduwen in de silhouetten van listige heksen, *opgepast, daar in die hulststruik zit er één, ze probeert ons te lokken met rode besjes, maar we weten wel beter.* Een knobbelige pad zwol op en groeide uit tot een afschuwelijke, vuurspuwende draak. Elisa gilte. Ridder Antonius versloeg het beest met één enkele slag van zijn zwaard. Schuchtere elfjes met vlindervleugels kwamen tevoorschijn. Ze fladderden om hen heen en vergezelden hen op hun avontuurlijke tocht. Aangekomen bij het paleis – dat hadden ze zelf gebouwd, met stevige takken, varens, mos en keitjes, tegen de stam van een beukenboom – rustten

ze uit. Ze smikkelden de bosbessen op die ze onderweg verzameld hadden en maakten ruzie over wie er de meeste geplukt had en wie dus dat ene snoepje dat nog overbleef, verdiende. Elisa won.

Vanuit de grassprietten vloog een lieveheersbeestje op. Het geraakte verstrikt in Toons verwilderde haardos. Toen Elisa het op haar hand wilde laten kruipen, vloog het weg. Ze keek het na, een piepklein toltetje dat opsteeg. Zonlicht dwarrelde tussen het dichte bladerdek door en liet sterretjes aan de hemel schitteren.

‘Kijk,’ zei ze, ‘een groene sterrenhemel. Betoverd is deze plek.’ Toons vingers kietelden in haar nekje. Ze porde hem in zijn zij en kneep hem zachtjes, vlak onder zijn magere ribbenkas, daar waar zijn gevoeligste kriebelplekje lag. Uitgeput van het giechelen, viel ze in Toons armen achterover, uitgerekt op de zanderige bosgrond.

‘We kunnen seffens terug gaan, naar het kanaal,’ stelde Toon voor.

‘Boten kijken?’

‘Nee, bloemen plukken. Er staan margrietten en kattenstaarten langs het jaagpad. Ik wil een boeketje maken voor mijn allerliefste -’

Elisa’s hart maakte een sprongetje, maar Toon ging verder:

‘- mijn mama.’

Elisa wou dat *zij* de allerliefste was voor Toon. Of ze wou dat zij zoveel van Marie hield om haar de allerliefste te noemen. Marie was wel lief, maar de allerliefste?

‘We zullen ook een boeket voor jouw pleegmoeder plukken,’ zei Toon.

‘Voor Marie? Goed dan,’ stemde Elisa in. Waarom was ze zelf niet op dat idee gekomen?

Adinda

Eén lichaam, twee harten.

Mijn lichaam, waarin twee harten kloppen.

Een boontje, groter ben je nog niet. Je hartje, amper een speldenkop. Toch is je hartenklop duidelijk zichtbaar op de echografie. Een lichtpuntje dat vanuit de grijze massa als een vlammetje oplicht en dimt, oplicht en dimt. Een boodschap in lichtmorsecode: 'Mama, het gaat prima met mij.'

Ik duizel van geluk.

'Dat ziet er allemaal goed uit,' zegt dokter Ann Voortmans terwijl ze de apparatuur afsluit. 'Kleed je maar weer aan.'

'Hoe kan dit nu?' vraag ik, niet in staat te geloven dat mij zo'n wonder overkomt. 'Na al die hormonenkuren, in-vitrofertilisaties, en telkens de teleurstelling omdat het niet lukte. U had gezegd dat de kans dat ik zwanger zou worden onbestaand was.'

"Miniem," heb ik gezegd. Niet "onbestaand". Dat zou ik nooit zeggen. Je bent immers niet de eerste patiënte die na een lange vruchtbaarheidsbehandeling toch spontaan in verwachting geraakt. Waarschijnlijk was je er de laatste tijd niet meer zo op gefocust, hè? Dat helpt. Je kan je niet voorstellen hoe sterk de psyche het lichaam beïnvloedt.'

'Niet meer op gefocust?' herhaal ik. 'Ik had me er eindelijk bij neergelegd nooit kinderen te zullen hebben. Ik geloofde er eindelijk in ook zonder kinderen gelukkig te kunnen zijn.'

'En voilà, nu is het toch zo ver. Proficiat, Adinda.'

Dokter Voortmans gaat aan haar bureau zitten, nodigt mij uit om plaats te nemen op de stoel tegenover haar en opent mijn dossier op de pc.

'Eens kijken,' zegt ze, met haar blik gefocust op het scherm, 'of al je gegevens up-to-date zijn. Geboren in 1980, betekent dat je 37 bent.' Haar blik huft over de rand van haar leesbril en kruist de mijne.

'Je weet dat de risico's toenemen bij een zwangerschap boven je vijfendertigste?'

'Moet ik ongerust zijn?'

'Ik zeg dit enkel om je correct te informeren. Het vruchtje is een normale foetus van acht weken. Voorlopig niets dat op een mogelijk probleem wijst.' Ze stuurt me een geruststellende glimlach. 'Hoe dan ook, we gaan jouw zwangerschap goed opvolgen.' Daarna richt ze haar blik terug op het scherm. 'Zijn er mensen in je familie die aan diabetes lijden?'

Ik zeg niets, wacht af in de veronderstelling dat de dokter zelf tot inzicht komt. Maar ze reageert niet.

'Doet de medische achtergrond van mijn adoptiefamilie ertoe?'

'Ach! Sorry, Adinda. Routinevragen. Natuurlijk, je kent je biologische familie niet.' Ze bloost.

'En in de familie van je partner? Komen daar erfelijke ziektes voor?'

Nu voel ik mijn kaken gloeien.

'Uhm, niet dat ik weet. Ik zal het eens navragen.'

Gelukkig is de dokter zo professioneel om naar de familie van 'mijn partner' te vragen, en niet naar Paul. Het is al langer dan twee jaar geleden dat ik samen met hem hier was, maar ze moet zich hem herinneren. Niet alleen om de vele uren die we in deze praktijk hebben doorgebracht. Ook omdat Paul nu eenmaal een man is die je niet zomaar vergeet. Paul, met zijn Triumph motor, zijn boots, zijn leren jacket, zijn onweerstaanbare glimlach. Paul, de man met wie ik zeven jaar lang lief en leed heb gedeeld.

We waren gelukkig, geloof ik. Tot we besloten dat de tijd rijp was om ons gezinnetje uit te breiden. Maar ik werd niet zwanger. Hoe gemakkelijker Paul zich bij de situatie leek neer te leggen, hoe meer gefrustreerd ik geraakte. Afgunst voor talenten of bezittingen van een ander heb ik nooit gekend. Maar plots betrapte ik mezelf op dat lelijke gevoel; het be kroop me, achterbaks als een sluwe slang. Als ik vroegere schoolvriendinnen tegenkwam die met hun bolle buik pronkten en het over niets anders konden hebben dan hun zwangerschap, als ik vrouwen in de supermarkt hun winkelkar zag vol laden met luiers. Verontwaardigd was ik, als ik jonge moeders hoorde jammeren over de ochtendmisselijkheid, de pijnlijke weeën, ... En ik?

Ik zou er mijn arm voor gegeven hebben om 's morgens misselijk wakker te worden, een buik als een ballon te krijgen, 's nachts mijn slaap te verruilen voor de uren waarop ik een baby aan mijn borst zou voeden.

Vrijen met Paul had niet langer te maken met verlangen of hartstocht. Het was gereduceerd tot een technisch mechanisme, een verplicht nummer, zonder ruimte voor lieve woordjes, gelach of gezucht. Op het nachtkastje lag een agenda waarin ik de dagen van mijn grillige cyclus markeerde. Paul, vandaag *moet* het, nee Paul, vandaag *mag* het niet.

Op een dag pakte Paul zijn spullen en vertrok. Ik voelde me in de steek gelaten. Nu begrijp ik dat ik hem al veel eerder, langzaam maar zeker, beetje bij beetje, verder van me had af geduwd.

Ze waren eenzaam, die eerste maanden zonder Paul. Maar uiteindelijk had ik vrede genomen met mijn vrijgezellenbestaan, zag ik in dat mijn veronderstelling nooit gelukkig te kunnen worden zonder kinderen, naïef en absurd was.

En dan raak ik zwanger! Van een man op wie ik hals over kop verliefd ben geworden. Een man die ik nauwelijks ken. Richard.

Was hij maar hier. Ik stel me zijn reactie voor als ik hem vertel dat hij vader zal worden, hoe zijn ogen vochtig worden, hoe zijn stem breekt, zijn diepe, warme stem, als hij fluistert, Adinda, my love, ... Maar hij is er niet. Het kan nog weken duren eer ik hem terugzie.

En als ik eerlijk ben met mezelf ... weet ik dat hij niet zo gelukkig zal zijn met dit nieuws. Hij heeft het me immers zelf gezegd. Zijn ogen fonkelden toen hij vertelde over Julian, het zoontje van zijn broer, die net als hij acteur wil worden.

'Ik ben gek op het kereltje,' zei hij. 'Ik heb me wel eens afgevraagd hoe het zou zijn om ...' Dan schudde hij glimlachend zijn hoofd. 'Ach nee, nee, mijn rol als uncle Rich bevalt me best, maar ik zou een nutteloze vader zijn.'

Richard waarschuwde me geen te hoge verwachtingen te koesteren van onze relatie. Zijn carrière loopt succesvoller dan ooit. Daar heeft hij voor moeten knokken en hij is niet bereid dat op te geven.

'Als je een stabiele relatie wil, huisje-tuintje-boompje, moet ik je teleurstellen,' zei hij. 'Dan zetten we er beter een punt achter, hier en nu. Jij loopt binnenkort zeker een man tegen het lijf, iemand met wie je

je dagelijks leven kan delen. Dat zou tegenover jou de meest faire keuze zijn, Adinda.'

Alles leek me te verkiezen, zelfs een latrelatie, boven een definitief afscheid van deze man, die ik pas ontmoet had maar bij wie ik om een vreemde reden het gevoel had hem al mijn leven lang te kennen. En ik, de bedeesde Adinda, ik heb Richard op mijn kamer uitgenodigd. Ik heb hem gezegd dat een condoom niet nodig was, omdat ...

Oh God! Hoe ironisch kan het leven om de hoek komen?

'Alles oké, Adinda? Voel je je wel goed?' Dokter Voortmans' woorden roepen me terug naar de werkelijkheid.

'Ja hoor, alleen, ... ik verwacht dat ik dadelijk wakker word en beseft dat het maar een droom is.'

'Hier,' zegt de dokter. Ze geeft me een afdruk van de echografie. 'Het bewijs: je bent in verwachting. Nogmaals proficiat.' Ze staat recht en reikt me de hand. Niet om de gelukwensen te benadrukken, maar om me duidelijk te maken dat mijn consultatie afgelopen is. Ik neem afscheid, betaal mijn visite aan de balie, maak een volgende afspraak voor binnen vier weken en stap naar buiten.

Achter het stuur van mijn Twingo grabbel ik in mijn handtas naar mijn gsm. Wie zal ik eerst bellen? Lucas, om hem te zeggen dat hij weldra nonkel wordt? Of Richard?

Natuurlijk, eerst Richard. Maar kan ik hem dit nieuws via de telefoon brengen? En wat als ...? Ik wil hem niet kwijt, maar alleen al het idee dat hij een abortus zou voorstellen ... Ik selecteer zijn naam op het touchscreen, luister naar de beltonen.

Een voicemail. 'Hello, this is Richard. I can't answer the phone right now. Please leave a message and I'll call you back.'

'Hi, it's me,' zeg ik met een door de spanning veel te hoge stem. 'Just meant to say hello.' Snel verbreek ik de verbinding. Ik adem diep in en uit om mijn versnelde hartslag te laten kalmeren. Maar goed misschien, dat Richard de telefoon niet direct beantwoordde. Zo heb ik nog even tijd om alles te laten bezinken en na te denken over hoe ik mijn zwangerschap zal aanbrengen. Ik start de auto en peins erover tijdens de rit naar huis.

Elisa

Marie veegde de plooiën uit het zwarte satijn.

‘Kijk eens hoe het stof blinkt.’ Ze knoopte Elisa’s nieuwe jurk dicht tot onder haar kin. Het kanten kraagje schuurde. Enkel haar vingertoppen staken onder de te lange mouwen uit. ‘Niet erg,’ zei Marie terwijl ze de mouwen omvouwde, ‘zo kan die nog vele jaren dienst doen.’

Elisa had geen zin in school, maar het had geen nut om te mopperen. Marie stopte een snee brood in de zak van haar schort, nam haar bij de hand en trok haar mee naar buiten.

‘Kom op, je wil toch niet te laat komen op je eerste schooldag?’

Ze liepen de helling van de Heuvelstraat af naar de Zuid-Willemsvaart en kwamen langs de hoeve van boer Pieters, Toons vader. Toon was al eerder vertrokken. Elke ochtend moest hij de koeien melken en de volle kannen bij de melkerij afleveren.

Voorbij de ijzeren draaibrug volgden ze het grindpad, dat slechts een wegkappelletje en een krakkemikkige windmolen passeerde in het vlakke landschap van akkers en weiden. Aan de grens van het dorpscentrum lag de boerderij van nonkel Albert. Tante Betje opende het keukenraam en wuifde. Ze wandelden door de dorpskern, waar huizen schouder aan schouder stonden, opgetrokken uit bruinrode bakstenen, met hoge ramen in de woonruimtes op het gelijkvloers.

‘Recht je schouders, Elisa,’ zei Marie toen ze voorbij de woning van de hoofdonderwijzer liepen. ‘En kijk eens, daar bij het hek, daar heb je mevrouw Drieskens, de vrouw van de gemeentesecretaris. Zeg vriendelijk goeiedag.’

Dit jaar zou Elisa in de klas van zuster Madeleine komen. “De Mot,” was haar bijnaam, omdat ze naar mottenballen stonk. Toen Elisa dat aan Marie vertelde, had ze haar aan haar oor getrokken en gezegd dat zulke uitspraken van weinig respect getuigden, dat ze zoiets nooit meer mocht zeggen, zelfs niet mocht denken.

Voorbij het kerkplein en de pastorie sloegen ze een zijstraat in en daar, achter het klooster, lag de meisjesschool. Zuster Madeleine stond aan de poort. 'Geef een handje,' gebod Marie. Met een duwtje in de rug gaf ze Elisa aan de non over.

De zuster boog zich naar haar toe. Haar ogen puilden uit achter de dikke brillenglazen, haren groeiden uit haar kin en de stoflagen van het habijt hingen als grauwe mottenvleugels langs haar plumpe lijf. Elisa huiverde.

'Goeiedag zuster Mot. Euh-Mad-uh-leine,' stamelde ze.

'Stottert ze altijd?' vroeg de non.

'Alleen als ze wat zenuwachtig is,' antwoordde Marie met een vuurrood hoofd.

Daarna richtte de zuster zich tot Elisa: 'Hoe heet je, kind?'

'Elisa, heet ik, zuster Mad-mad-madeleine.'

'Zolang je je netjes gedraagt, hoef je niet bang te zijn. Ga maar in de rij staan.'

Het klaslokaal zag er net zo kleurloos uit als dat van zuster Virginie, bij wie Elisa vorig schooljaar had gezeten: bakstenen muren, een krijtbord, een kruisbeeld boven de deur, zwart-wittekeningen van heiligen. Alleen de kachel kon met zijn knisperende vuur wat gezelligheid bieden, maar winter was het nog lang niet.

Elisa moest gaan zitten op een houten bank achteraan. De voorste banken waren voor de beste leerlingen, of beter, de lievelingetjes van de zuster. Ook dat was niet anders dan vorig jaar. Zij kregen regelmatig een heiligenprentje als beloning, zelfs wanneer ze fouten maakten met de tafels van vermenigvuldiging. De meisjes in de achterban daarentegen, werden voor diezelfde fouten in hun arm geknepen. Gelukkig had Elisa een goed geheugen. Het van buiten leren kostte haar weinig moeite en lezen had ze zichzelf geleerd met het sprookjesboek dat ze van tante Betje cadeau had gekregen. Als ze er hard genoeg om bedelde, las Marie er voor het slapengaan soms uit voor. 'Er was eens, in een ver land...' Ze gaf het voorlezen al snel op, maar die enkele woorden, samen met de tekeningen in het boek, wakkerden Elisa's fantasie aan en lieten ridders en prinsessen uit lang vervlogen tijden, heksen, feeën en pratende dieren tot leven komen. Op de één of andere toevallige manier had ze op een dag de lettercode

in het dikke boek ontraadseld. Zo kon ze al lezen, veel beter dan Marie, toen zuster Virginie vorig jaar op de eerste schooldag de woorden op het leesplankje spelde: aap – noot – Mies. Toch was ze nog nooit een bank vooruit mogen schuiven, had ze nog nooit een heiligenprentje of schouderklopje gekregen. Wel een keer op straf moeten zitten, vooraan in de klas, op haar knieën en met de armen in de lucht. De inktvlek in het schrift van dictee en schoonschrijven was nochtans een ongeluk geweest. Ach, eigenlijk zat ze hier achteraan in de klas nog niet zo slecht. Als de verveling toesloeg kon ze kwebbelen met haar buurmeisje; dat viel hier minder op. En dit jaar zou een plaats in de eerste bank, vlak bij de Mot met haar mufte kamfergeur, een ware straf zijn.

Elisa had het meisje naast haar vorig schooljaar wel eens op de speelplaats gezien. ‘Zittenblijver, zittenblijver,’ hadden enkele pestkoppen ‘s ochtends geroepen. Haar bleke gezicht stond vol sproeten, haar onderlip trilde. Met haar elleboog stootte Elisa haar aan.

‘Hé, ik ben Elisa, en jij?’

‘Jje...jo-hanna’, stotterde het meisje, met een stem als een waakvlammetje.

‘Ben je een beetje zenuwachtig? Komt door de Mot, zeker?’

Johanna antwoordde niet.

‘Zullen we vriendinnen worden?’

Het meisje hief haar hoofd, glimlachte en sloeg haar blik weer neer.

Het was niet moeilijk om te weten hoeveel uren van de dag verstreken waren, omdat het galmen van de kerkklokken tot in het klaslokaal doordrong. Na de drie slagen in de namiddag telde Elisa, even ongeduldig als haar klasgenootjes, de vijftien resterende minuten af, tot het gerinkel van de bel het einde van de lesdag aankondigde. Toen ze door het poortje spurte en het belgerinkel achter haar uitstierf, losten ook de laatste restjes van haar bedrukte humeur op.

Op de wegen door de dorpskern had ze gezelschap van haar schoolvriendinnen. Eens buiten het centrum stapte ze alleen voort tot voorbij de eerste bocht. Daar, bij de kromgegroeide eikenboom, was de plek waar ze Toon opwachtte. Zijn schooldag eindigde een kwartier

later, maar haar vriend legde de weg al rennend af zodat zij niet al te lang moest wachten.

Daar verscheen hij om de bocht. Maar, wat zag ze? Hij was samen met kameraden. Eén van de jongens, de grootste van het gezelschap, met rood haar en een hoge kuif, dribbelde met een bal, een met lucht gevulde varkensblaas.

‘Is dat je kleine zusje, Toon?’ vroeg hij toen hij Elisa opmerkte.

‘Dit is Elisa, mijn vriendinnetje,’ antwoordde Toon.

De jongens proestten het uit. ‘Jouw vriendinnetje? Zo’n kleintje? Ze lijkt wel een kleuter.’

Elisa’s hart begon zo erg te bonzen dat haar ribben ervan trilden. Ze balde haar vuist en bokste de rossekop in zijn borstkas, wat bij de andere jongens opnieuw een lachsalvo uitlokte.

‘Een vechtersbaasje nog wel. Allez Toon, breng haar naar huis, dan kunnen we gaan sjotten.’

‘Ik ga mee!’ zei Elisa. Opnieuw schaterden de jongens. Alleen Toon bleef ernstig.

‘Ze gelooft dat ze kan voetballen ook nog,’ zei de kuif.

Ze stampte op de grond. ‘Jazeker, dat ik dat kan!’ Ze verwachtte dat Toon haar zou bijvallen, maar hij trok slechts een bedenkelijke frons tussen zijn wenkbrauwen.

‘Allez goed,’ gaf de rossekop toe. ‘Kom, we gaan naar de weide achter de molen.’

Onderweg dacht Elisa terug aan hoe Toon haar de voorbije zomer had leren sjotten tegen een bol van met elkaar verknoopte vodden. Pas na vele pogingen was ze erin geslaagd de voddenbol een eindje in de lucht of voor zich uit te schoppen. Ze kreeg het benauwd. In een wedstrijd met de jongens maakte ze geen schijn van kans.

Eens in de weide achter de molen, legde de rossekop de bal voor haar voeten en wees naar twee stokken die verderop in de grond geboord stonden. Hij kruiste zijn armen over zijn borst en stak zijn neus in de lucht.

‘Ken je de spelregels?’

Toon boog zich voorover om in Elisa’s oor te fluisteren:

‘Neem een aanloopje, sjet dan zo hard als je kan en mik ‘m in het doel, tussen die twee stokken daar.’

Niet alleen zichzelf maar ook Toon zou ze voor schut zetten als ze de bal niet in het doel kon sjotten. Dan zou hij zich zijn vriendschap met haar voor altijd berouwen. Maar er was geen weg terug. Ze zuchtte, prevelde een schietgebedje, - alstublieft lieve Jezuke, laat 'm in het doel gaan – ging een paar passen achteruit, rende zo snel als ze kon naar de bal toe en stampte met alle macht. De varkensblaas zoefde in een boog door de lucht, maar ging een geheel andere richting uit dan ze bedoeld en gehoopt had. Ze balde haar vuisten, kniep haar ogen dicht en wachtte op het volgende lachsalvo van de jongens.

'Bam!' Een doffe knal. Verder niets dan een akelige stilte. Elisa opende haar ogen. De jongens staarden haar aan. De rossekop was er niet! Ze sloeg haar blik neer. Daar lag hij, op de grond. Zijn kuif plakte tegen zijn voorhoofd. Haar klomp lag naast hem in het gras.

'Goed gedaan Elisa!' riep Toon uit. 'Recht in de roos.'

Hij greep haar bij de hand. Eer de jongens bekomen waren van hun verbazing, griste hij Elisa's klomp van de grond en trok haar mee. Achter hem aan strompelend rende ze de weide uit, verder in de richting van het kanaal. Onderweg verstopten ze zich achter een boom, tot ze er zeker van waren dat ze niet achtervolgd werden. Toon gaf haar een schouderklopje.

'Verdomd goed gedaan.'

'Maar,' stamelde ze. Het was niet haar bedoeling geweest de rossekop buiten westen te schoppen, maar dat had Toon zelf natuurlijk ook begrepen. 'Wat ga je doen, Toon, als je de jongens morgen terug ziet? Ze zullen met je op de vuist willen gaan.'

Hij haalde zijn schouders op.

'Pfff, ik kloep ze op hun bakkes.'

'Zullen ze ooit nog met je willen voetballen?'

'Pfff,' herhaalde Toon. 'Ik speel toch liever met jou in het bos.'

Ze sloeg haar armen om zijn nek.

'Ja kom, niet flauw doen, hè.' Zachtjes duwde hij haar weg, maar ze had de bloes op zijn wangen wel gezien.

De volgende kilometers legden ze rennend af, slenterend om weer op adem te komen, huppelend, sjottend tegen een dennenappel of hinkelend op één been. Boven op de brug bleven ze staan kijken naar voorbijvarende boten, voortgetrokken door paarden op het jaagpad.

Thuis at Elisa een vieruurtje, maakte haar huiswerk of voerde de klusjes uit die Marie opgedragen had. Zodra ze de kans zag, drong ze het kreupelhout in om haar kameraad te treffen in het paleis bij de beuk. Terwijl Toon haar leerde in bomen te klimmen of op het hoedje van een eikel te fluiten, vermaakte zij hem met verhalen over personages die haar droomwereld bevolkten. Ze geraakte ervan overtuigd dat er geen mooiere plek op de wereld bestond dan dit bos op de heuvel.

De dagen kortten. De groene sterrenhemel nam geleidelijk alle kleuren van de regenboog aan, geel, oranje, purper, om vervolgens in een potpourri van gedroogde bladeren naar beneden te dwarrelen. Onder de beschutting van het met twijgjes in elkaar vervlochten dak van het paleis, luisterde Elisa naar het getik van de regendruppels, snoof de geur van de vochtige aarde en rottende bladeren op. Het bos hulde zich in een kille levenloosheid, tot een sneeuwbuï de naakte bomen een ander kleed gaf. De diepste indruk liet het woud na wanneer al het leven weer ontwaakte, de insecten met hun gezoem en de vogels met hun gekwetter een vrolijke symfonie inzetten, de knoppen op de kale takken openbarstten in duizenden groentinten en de wereld weer gehuld werd in nieuwe geuren. En opnieuw kleurde de hemel groen.

Adinda

‘Tante Dinda, wat ben je aan ’t doen?’ Ysoldes hoge stemmetje doet me schrikken. Ik heb niet gemerkt dat Lucas met de kleintjes binnengekomen is. ‘Boekje aan het schrijven? Voor ons?’

Ik klap het schrift met oma’s memoires dicht. Yasminetje geeft me niet de kans te antwoorden.

‘Wij blijven bij jou slapen, tante Dinda. Ik heeft mijn nieuwe pyjama bij.’

‘Hola, meisje,’ zegt Lucas. Hij trekt een stoel onder de tafel uit, zet zich neer en neemt zijn jongste op schoot. ‘Vraag eerst eens of tante Adinda dat goed vindt.’

Yasmine kijkt me met bedelende oogjes aan.

‘Tuurlijk, lievekes. Jullie mogen zelfs bij mij komen wonen.’

Ysolde maakt enkele sprongetjes. ‘Yes! Yes! Yes!’

‘Yes,’ aapt haar jongere zusje na, met haar duimpje in de lucht.

‘Kijk, Mickey Mouse,’ zegt Ysolde. Ze legt een rugzak in de vorm van het Disney-figuurtje op tafel, ritst de zak open en haalt er twee schriften uit: ‘Voor jou, tante Dinda, voor nieuwe verhaaltjes: één voor mij en één voor Yasmine.’

‘Komt in orde, lieve schatten. Ga maar in de kast in de veranda kijken, daar liggen al nieuwe verhalen klaar. Jullie moeten de schriften eerst versieren hè.’

‘Met tekeningen en stickertjes?’

‘Afgesproken! Straks lees ik jullie voor.’

Ysolde haast zich naar de veranda. Yasmine wringt zich los uit Lucas’ armen en wipt van zijn schoot, haar grote zus achterna.

‘Niet te veel lawaai maken,’ roept Lucas hun na. ‘Oma doet een middagdutje!’

Hij kruist zijn armen over zijn borst en grijnst.

‘Dat je de meisjes verwent, Adinda, tot daaraantoe! Maar je maakt ze stapelgek met je zotte verzinsels! Of beter: Zij maken *mij* gek. Gisteren wilden ze niet gaan slapen vooraleer ik met ze langs het huis van de

fee was gegaan, dat vervallen kapelletje verderop in onze straat. Ze wilden zien of Helena Krokodilla er post had achtergelaten. En wat bleek? Er lag een brief geadresseerd aan mijn dochters! Van Helena Krokodilla! Had je geen betere naam voor een fee kunnen bedenken?' Ik glimlach, negeer zijn vraag en sta op om koffie te zetten.

'Weet je wat ik denk?' gaat Lucas verder. 'Dat je zo graag op mijn meisjes babysit, omdat je je dan zelf kan gedragen als de kleuter die je in werkelijkheid nog altijd bent.'

'Je slaat de nagel op de kop, Lucas.'

Ik weet dat mijn broer mijn verhalen - mijn 'verzinsels', zoals hij ze noemt - best wel apprecieert, ook al plaagt hij me er mee. 'Je hebt te veel fantasie,' verwijt hij me. 'Ooit kruip je zo diep in de huid van je personages dat je schizofreen wordt.' In werkelijkheid werkt mijn verbeelding juist als therapie. In mijn verhalen kan ik het leven van mijn personages inkleuren en sturen in dramatische, komische of avontuurlijke wendingen. Dan ben ik de regisseur van mijn theaterstuk, dan heers ik over een universum dat ik zelf creëer en heb ik macht over mijn diepste emoties. Het helpt me om vat te krijgen op de chaotische werkelijkheid. Het werkt bevrijdend.

De koffie is doorgelopen. Ik vul de kan en ga tegenover Lucas zitten.

'Koffie?'

'Graag.' Zijn stem klinkt weer serieus. 'Past het echt dat de meisjes blijven logeren?'

'No problem, broertje. Ik heb geen last met ze.'

'En oma, zijn ze niet te druk voor haar?'

'Te druk? Denk ik niet. Oma heeft niets liever dan dat jouw spookjes hier zijn.'

'Hoe gaat het met haar? Is ze nog verward?'

'Tja, de laatste tijd lijkt ze - hoe zal ik het zeggen - verstrooid, afwezig, alsof iets haar bezighoudt. Een beetje humeurig ook. Maar als ik haar vraag wat er scheelt, zegt ze dat alles oké is.'

'Ouderdomskwaaltjes,' zegt Lucas. 'Maak je niet te veel zorgen. Ze is tenslotte zevenennegentig. Het is al een wonder dat ze nog in zo'n prima conditie is.'

Afgeleid door de slordige hoop paperassen op tafel, vraagt Lucas waar ik mee bezig ben. Ik schuif hem de krantenknipsels toe, de dagboeken, het bundeltje vergeelde enveloppen en het schrift met mijn notities.

‘Een poosje geleden is vader begonnen met het verzamelen van krantenknipsels,’ verduidelijk ik, ‘om gebeurtenissen uit oma’s verleden tegen de juiste historische achtergrond te plaatsen. Ook genealogische gegevens over haar familieleden en de mensen die iets voor haar betekend hebben. En nu mag ik daarmee aan de slag. Oma roept herinneringen op, ik pen ze neer.’

‘Zozo, je werkt aan oma’s biografie? Eens iets anders dan een kinder- of fantasyverhaal.’ Hij knipoogt. ‘Oma en jij, jullie hebben altijd een bijzondere band gehad.’ Klinkt er een zweempje jaloezie in zijn woorden door?

‘Wel ja,’ zeg ik, ‘behalve mijn oma is zij de vrouw die me opgevoed heeft, dus eigenlijk ook mijn moeder.’

Dat had ik niet mogen zeggen. Het heeft nooit geboterd tussen mij en mijn stiefmoeder Martine, Lucas’ biologische moeder. Vooral tijdens mijn puberjaren kwam het soms tot harde confrontaties, waardoor ook pa en Lucas zich tussen twee vuren geplaatst voelden. Snel probeer ik het gesprek in een andere richting te sturen.

‘Trouwens, Lucas, er is iets wat ik je vertellen moet.’

Over de leuning van de keukenstoel hangt mijn crossover handtas. Ik rits hem open en haal de afdruk van de echo eruit.

‘Klaar voor een geheimpje?’

Hij staart naar de grijsgewolkte tekening. De glans in zijn bruine irissen legt iets ondeugends in zijn blik. Met een knikje beaam ik zijn vermoeden.

‘Ik ben in verwachting.’

Een plagend timbre kleurt zijn stem als hij antwoordt:

‘Wel verdikke Adinda, jij en je nieuwe vriend, jullie hebben er geen gras over laten groeien.’

‘Tja, dit was niet gepland, maar ...’

‘... het is meer dan welkom, toch? Proficiat zus, ik ben zo blij voor je! Weet oma het al?’

‘Natuurlijk, zij was de eerste aan wie ik het verteld heb.’

‘En hoe reageerde Richard?’

‘Hij weet het nog niet,’ stamel ik.

'Je hebt hem sinds onze vakantie niet meer gezien, dus als ik goed reken, ben je drie maanden ver?'

'Bijna twaalf weken.'

'Wordt het dan niet hoog tijd dat je Richard op de hoogte brengt?'

Mijn wangen gloeien.

'Ik kan hem toch niet over de telefoon vertellen dat hij vader wordt?'

'Ga dan naar hem toe.'

'Alsof dat zo gemakkelijk kan. Ik wil oma niet alleen laten en -'

'Verzin geen excuses, Adinda. Kom op, neem je laptop en boek meteen een reisje naar Londen.'

Ik aarzel. Ik kan niet anders dan bekennen dat ik eigenlijk doodsbang ben.

'Stel dat Richard van de baby niet wil weten ...'

'... dan is hij simpelweg niet de ware voor jou.'

Soms benijd ik mijn broer om zijn nuchtere karakter, zijn ongecompliceerde kijk op de realiteit. Voor hem zijn problemen geen toestanden die hem met de handen in het haar doen zitten, maar die hem uitdagen een oplossing te zoeken. Tegelijkertijd ben ik hem dankbaar. Hij, met zijn beide voeten stevig op de grond, reikt me de hand als ik dreig weg te zweven.

Ik start mijn laptop op en reserveer voor volgend weekend een heen- en weerticket voor de Eurostar, boek een kamer in het Mondrian hotel, waar ook Richard verblijft, en een plekje in het Old Vic's Theatre. Lucas kijkt over mijn schouder mee.

'Kan Richard je geen toegangsticket voor het theater bezorgen?'

Ik schud mijn hoofd.

'Laat ik hem maar een verrassingsbezoek brengen. Zondag heeft hij een vrije dag. Hopelijk hebben we dan de kans om te praten.'

'Bon,' zegt Lucas, 'ik ben blij dat je ermee instemt hem op te zoeken. Ik zal je volgende week met de auto tot in Brussel brengen en dan blijf ik met Sophie en de kleintjes hier logeren, als je dat goed vindt. Dan is oma niet alleen.'

Ik sta op en sla mijn armen om Lucas' nek.

'Thanks, Luc, wat zou ik zonder jou toch zijn?'

Elisa

‘Auwa! Dat doet pijn.’

‘Niet kleinzerig doen. Dit prikt, maar ‘t is nodig om te ontsmetten.’

Met een doek gedrenkt in een aftreksel van herderstasje, depte Elisa het bloed op Toons voorhoofd.

‘Ga je me nog vertellen wat er gebeurd is? Weer gevochten, zeker?’

‘Nee, ik heb niet gebatterd. ‘t Is Claeskens geweest, de kloothommel.’

‘Kloothommel?’ giechelde Elisa. ‘Nog nooit gehoord.’

‘Niet grappig!’

‘Oh, excuus. Kom, vertel me wat je dwarszit.’

Een traan glinsterde in Toons ooghoek.

‘Een smeerlap is hij, Claeskens! Dat hij me opsluit in het bezemhok, tot daaraan toe, maar dat hij zijn poten niet kan thuishouden ...’

Meester Claeskens had een kwalijke reputatie. Elisa’s neef Hendrik had ook ooit in Claeskens’ klas gezeten en hem had ze wel eens horen vertellen hoe hij de jongens met een houten regel op hun vingers sloeg, met een ruk aan hun oor uit de bank sleurde en zulke muilperen verkocht dat ze ervan duizelden. Om de één of andere reden leek de meester het in het bijzonder op haar vriend te hebben gemunt. Elisa maakte zich zorgen. Hij was veranderd, de voorbije maanden. Nog groter geworden, nog magerder, al leken zijn schouders breder. Donzige haartjes verschenen op zijn bovenlip. Ze wist niet goed of ze dat aantrekkelijk of belachelijk moest vinden. Hij keek ook zo droevig uit zijn ogen, lachte nauwelijks nog.

‘Hij heeft zijn trouwring over zijn knokkel geschoven om de klap tegen mijne kop extra hard te laten aankomen.’

‘De kloothommel!’ zei ze. Het woord had alle grappigheid verloren.

‘‘t Is een diepe snee. Ik ben bang dat het een litteken zal blijven.’

Toons neerslachtigheid was niet enkel te wijten aan de tirannie van Claeskens. Ook thuis had hij het niet gemakkelijk. Maanden eerder was er mond-en-klauwzeer uitgebroken op de boerderij. De runderen die de ziekte overleefd hadden, gaven nauwelijks nog melk. Tot

overmaat van ramp had een onweersbui de oogst vernietigd. Zijn vader zag zich genoodzaakt om de boerenstiel in te ruilen voor een job in de steenkoolmijn, een werk dat zelfs door de arbeiders van de zinkfabriek als 'derderangs' beschouwd werd. Omdat hij zijn tegenslag moeilijk kon verkroppen, verdronk de man zijn zorgen in de herberg. De alcohol wakkerde de agressie aan, die altijd al sluimerend in zijn karakter aanwezig was geweest.

'Als ik er thuis wat van zeg,' ging Toon verder, 'zegt pa dat ik mijn straf wel verdiend zal hebben. Dan krijg ik er een pak rammel bovenop.'

'En je mama, wat zegt zij?'

'Ze heeft het al moeilijk genoeg, met haar spierziekte en met pa zijn gedoe. Ik wil haar niet lastigvallen.'

Elisa nam één van de kompressen van de voorraad op de commode en drukte die zachtjes tegen de wonde.

'Héla,' zei Toon. Bij zijn mondhoeken vormde zich een kuiltje, als een glimlach die op het punt stond door te breken. 'Zijn dat niet die dinges tegen tepelkloven?'

'Ja,' zei Elisa, 'maar als ze gekloven tepels genezen, kunnen ze ook de pijn op je hoofd verzachten.'

Toon grijnsde zijn tanden bloot.

'Ik weet nu wat tepels zijn.'

Elisa wist niet goed wat te zeggen, maar ze was trots omdat ze er - al was het per toeval - in geslaagd was een lach op zijn gezicht te toveren.

'Ik ook. Marie heeft me onlangs voorlichting gegeven.'

'Ah ja?' vroeg Toon. 'Zeg eens, wat heeft ze zoal verteld?'

Ze trok een stoel van onder de tafel uit en ging naast Toon zitten.

'Awel, Marie zei dat ik, nu ik mijn Vormsel gedaan heb, snel volwassen zal worden. Ze wil dat ik haar binnenkort opvolg in haar functie als kruiden- en vroedvrouw. Daarom heeft ze me uitgelegd waar alle zalven en kruidenaftreksels precies voor dienen.'

'Dat wist je toch al allemaal?' zei Toon. 'En verder? Heeft ze nog iets gezegd? Waar kinderen vandaan komen, bijvoorbeeld?'

'Jawel.' Eindelijk kon Elisa het geheim dat ze nu al wekenlang met zich meedroeg, met iemand delen.

'Dat baby'tjes uit een bloemkool komen, dat schijnt flauwekul te zijn.'

Toon sloeg met zijn vuist op tafel. 'Had ik het niet gedacht!'

'Een kind, zo zei Marie, komt uit de buik van zijn moeder. En elk kind heeft een vader. Weet je wel goed wat dat betekent, Toon?'

Toon antwoordde niet, keek haar enkel wezenloos aan.

'Dat ook ik een moeder en een vader heb!'

'Oh ja? Waar zijn ze dan? En waarom woon je bij Marie?'

'Marie weet niet hoe mijn ouders heetten, ze kent alleen de bijnaam van mijn vader: de troubadour. Hij kwam eens per jaar in ons dorp, met de novemberkermis. Hij zong en speelde op zijn draaiorgel. Na de oorlog had hij een jonge vrouw bij. Het was op zo'n novembernacht in 1919, dat de troubadour hier aanklopte. Hij nam Marie mee op zijn paard tot aan het dorpsplein, waar de kermisattracties waren opgebouwd. En daar, in een houten woonwagen, lag mijn mama in bed. Ze was erg verzwakt. Ze stierf, amper enkele minuten nadat ik geboren werd.'

Toon legde zijn hand op die van Elisa.

'Wat een droevig verhaal. Ben je verdrietig, nu je weet dat je mama dood is?'

De waarheid over haar afkomst had allerlei emoties losgemaakt, verwarrende gevoelens die ze niet goed kon benoemen.

'Verdrietig? Een beetje wel, ja. Weet je, met Maries verhaal kreeg ik plots een mama, een echte mama. Al even snel was ik haar weer kwijt.'

'En je vader, is die ook ...?' ging Toon verder.

'Nee, maar hij wist niet wat met een baby aan te vangen. 's Anderendaags moest hij weer met het kermisgezelschap vertrekken. Hij vroeg Marie om voor mij te zorgen.'

Ze liet Toon de ring aan haar vinger zien. Een gouden, met een diamanten steentje.

'Deze was van mijn mama. De troubadour heeft hem aan Marie geschonken en gevraagd hem op een dag aan mij te geven.'

Toon nam haar hand en bekeek het juweel. 'Wauw, zo mooi,' zei hij.

'Marie is een poosje met mij ingetrokken bij nonkel Albert en tante Betje, want Betje was kort tevoren bevallen van mijn nicht Christina. Zij kon me dus zogen. Toen ik oud genoeg was om koeienmelk te drinken en groentepap te eten, is Marie met me terug hier komen wonen, hier, in ons huis in de Heuvelstraat.'

'Je tante kon je wat? Zogen? Wat betekent dat?'

‘Dat mama’s hun kindjes melk uit hun borst laten drinken. Daar dienen die tepels voor.’

‘Aha!’ riep Toon, alsof hij een mysterie doorgrondde. ‘Zoals kalfjes van de uiers van de koeien drinken. Zeg maar, hoe zo’n baby in de buik van zijn ma terecht komt, dat begrijp ik niet.’ Met zijn wijsvinger duwde hij tegen het puntje van zijn neus.

‘Dat is mij ook een raadsel,’ zei Elisa. ‘Ik heb het aan Marie gevraagd. Het heeft iets te maken met een eitje en een zaadje. Hoe de vork precies in de steel zit, dat snap ik niet.’

‘Misschien, ...’ zei Toon. Hij maakte zijn zin niet af en leek een poosje in gedachten verzonken. ‘Weet je nog, Elisa,’ ging hij verder, ‘toen we aan het hek in de weide naar Brutus de stier stonden te kijken? We vroegen ons af waarom hij op de koeien hun rug klauterde.’

‘Ja, dat deed-ie soms hè, gekke Brutus. Spijtig dat hij is doodgegaan.’

‘Maar heb je wel gezien wat ...?’ Het topje van zijn neus was door de druk helemaal wit geworden.

‘Wat? Nee. Wat dan?’

‘Ach, laat zitten,’ zei Toon. Hij maakte een gebaar in de lucht alsof hij een vreemde gedachte wilde verjagen. Daarop viste hij uit zijn broekzak een handvol glazen knikkers tevoorschijn en legde ze op tafel. ‘Op de speelplaats gewonnen. Vind je ze mooi?’

Elisa nam één van de bolletjes tussen duim en wijsvinger en hield het tegen het licht. Allerlei kleuren dansten in het glas.

‘Prachtig,’ zei ze.

‘Ze zijn voor jou.’

‘Waarom?’

‘Omdat ik je lief vind, Elisa.’

Hij boog zich naar haar toe, klemde zijn armen zo stevig om haar heen alsof hij van plan was haar nooit meer los te laten en drukte een onbeheerste kus op haar lippen. Zijn natte, glibberige tong deed haar huiveren, maar tegelijkertijd - hoe raar was dat - dansten er kevertjes in haar buik. En plots fonkelde in Toons ogen weer die ondeugende glans, die ze de laatste tijd zo gemist had.

Elisa

Toon was na schooltijd eerder dan Elisa aangekomen bij de kromgegroeide eikenboom. Zittend in het hoge bermgras knabbelde hij op een blaadje zuring.

‘Jij al hier, Toon? Ben je niet naar school geweest?’ vroeg Elisa.

Hij spuugde het fijngekauwde blaadje uit, kwam recht, nam haar bij haar schouders en drukte zijn neus tegen de hare.

‘We gaan op stap.’ Zijn stem klonk opgewonden. Eer Elisa kon vragen wat hij van plan was, float hij op zijn vingers. Daarop kwam een jonge kerel op handen en knieën uit het struikgewas gekropen. Hij stond recht, klopte wat zand van zijn broekspijp en strekte zijn hand naar Elisa uit. Die voelde klam en plakkerig aan.

‘Halloow, ik ben Corneel, een friend fan jouw friend.’

Op de plek waar hij uit de struiken was komen kruipen, trok hij de takken ver uit elkaar. Hij wenkte Elisa. Daar stond een bakfiets, zoals die van de Hollandse haringventers die elke vrijdag van over de Maas kwamen. Toon hielp Corneel het vehikel uit de verstopplaats te slepen. Tussen de twee voorwielen van de driewieler was een kist gemonteerd van wel een meter lang. Daarin stonden houten, met deksel afgesloten tonnen en rieten manden. In één ervan lag nog een uitgedroogde haring. Toon gaf Corneel een knipoog. Hij hief Elisa bij haar middel en zette haar tussen de manden neer, hupte zelf over de rand van de kar en nestelde zich naast haar. De Hollander stapte op het zadel en bracht de pedalen in beweging. Ze reden in de richting van het dorpscentrum. Elisa’s maag kneep samen.

‘Niet bang zijn,’ zei Toon, ‘we verstoppen ons dadelijk onder die manden. Corneel fietst elke week rond deze tijd door het dorp. Niks speciaals. Niemand zal ons opmerken.’

‘We gaan toch niet naar Holland?’

‘Nee, Corneel laat ons afstappen voor hij het veerpont neemt. En wij, wij gaan op zoek naar een gezellig plekje om te picknicken. Om onze verloving te vieren.’

‘We hadden toch afgesproken het nog een poosje geheim te houden!’

Toon negeerde Elisa's opmerking en legde zijn hand op iets wat op het eerste zicht een hoopje vodden leek. Het was een doek met de hoeken aan elkaar geknoopt tot knapzak. Onder de knoop trok hij het stof met zijn vingers uit elkaar tot een gaatje, groot genoeg om Elisa het lekkers daar binnenin te laten zien. Het vooruitzicht op een picknick kon haar op dat moment geen moer schelen. Waarom sleurde haar vriend haar ongewild mee in een hachelijk avontuur?

'Ben je op je kop gevallen?' hapte ze hem toe. 'Hoe denk je dat wij terug thuis geraken, straks, zonder gezien te worden?'

Toon klakte met zijn tong, nam één van de lege manden en plantte die ondersteboven over haar heen. Een penetrante geur van bedorven vis maakte haar nog misselijker. Door het vlechtwerk van de mand fluisterde Toon:

'Ik heb aan alles gedacht. Vertrouw me.'

'Laten we dan tenminste in die tonnen kruipen, want als ze ons zien ...'

'Cheejn sprake fan!' zei Corneel. 'Durf die tonnen niet oowpen doen want ...'

'... er zitten nog vissen in,' vulde Toon hem snel aan, 'die bederven, als er zonlicht aankomt.'

'Mijn humeur is al bedorven!'

Met rammelende wielen hobbelde de kar over de kasseien in de dorpsstraten. Van tijd tot tijd riep Corneel een 'choeiedag' en 'tot ziens'. In één van de groeten die de zijne beantwoordden, herkende Elisa de stem van nonkel Albert. Het scheelde niet veel of ze had in haar broek geplast. Alsof de situatie nog niet netelig genoeg was, kriebelde een verdwaald veertje haar neus en lokte een niesbui uit.

Eindelijk riep Corneel dat de kust veilig was. Toon tilde de draagmand van Elisa's hoofd. Ze hapte naar adem, liet de frisse lucht haar longen vullen en de misselijkheid verjagen. Voorzichtig keek ze op. Runderen graasden in de zonovergoten weilanden van de Maasvallei. Verder viel er geen levende ziel te bespeuren. Sinds haar escapade met neef Hendrik om dikkopjes te vangen, vele jaren eerder, was Elisa nooit meer in dit gedeelte van het dorp gekomen. Vanuit Corneels bakfiets leek het alsof ze een nieuwe wereld binnengedrongen was, dit landschap, grastapijt met